

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-84-100>

УДК 379.8:008(477)

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ

THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE USE OF CULTURAL HERITAGE AND PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF CULTURAL TOURISM

Миндзя Юрій Олегович

аспірант,

Приватний вищий навчальний заклад «Київський університет культури»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-8541-4714>**Myndzia Yurii**

Private Higher Educational Institution «Kyiv University of Culture»

У статті узагальнено теоретичні засади використання культурної спадщини у сфері культурного туризму та окреслено перспективи його розвитку в глобальному й українському контекстах. Систематизовано наукові підходи до використання спадщини як туристичного ресурсу: ресурсний, ціннісний, досвідний, інституційно-управлінський і сталий. Виокремлено п'ять моделей використання культурної спадщини в туризмі: об'єктно-локальну, маршрутну, засновану на нематеріальній культурній спадщині, креативно-інтерпретаційну та цифрову. Перспективи розвитку культурного туризму пов'язані з поширенням територіально орієнтованих і громадоорієнтованих моделей, інтеграцією культурних маршрутів, більш активним залученням нематеріальної культурної спадщини, цифровізацією інтерпретації, використанням індикаторів для управління та посиленням взаємодії з культурними і креативними індустріями.

Ключові слова: культурна спадщина, культурний туризм, нематеріальна культурна спадщина, культурні маршрути, автентичність, культурна стійкість, цифрова інтерпретація, громадоорієнтований розвиток.

The article examines the contemporary theoretical foundations for the use of cultural heritage in cultural tourism and identifies promising directions for its development in global and Ukrainian contexts. The aim of the study is to systematise scholarly approaches to understanding cultural heritage as a resource for cultural tourism, to analyse current models of its use and related risks, and to substantiate development priorities under conditions of digitalisation, the growing role of intangible cultural heritage, the spread of community-oriented approaches, and Ukraine's post-war recovery. The methodological framework combines an interdisciplinary approach with methods of analysis and synthesis, comparative legal analysis, systemic-structural analysis, and typological analysis. The article clarifies the meanings of tangible and intangible cultural heritage, cultural tourism, and cultural routes on the basis of UNESCO documents, Council of Europe frameworks, and Ukrainian legislation. Five approaches to the use of heritage as a tourism resource are systematised: resource-based, value-based, experience-based, institutional-managerial, and sustainability-oriented. The study identifies five contemporary models of using cultural heritage in tourism: object-based local, route-based, intangible-heritage-based, creative-interpretive, and digital. It demonstrates that their potential is accompanied by risks of commodification, loss of authenticity, pressure on historic environments, tensions between preservation and commercialisation, and the simplification of cultural narratives in digital environments. It is argued that the prospects for cultural tourism development are linked to the spread of place-oriented and community-oriented models, the integration of cultural routes, the stronger inclusion of intangible cultural heritage, the digitalisation of interpretation, the use of indicators for governance, and stronger interaction with cultural and creative industries. For Ukraine, these directions are particularly important as mechanisms of post-war recovery, cultural resilience, the renewed positioning of territories, and European integration.

Keywords: cultural heritage, cultural tourism, intangible cultural heritage, cultural routes, authenticity, cultural resilience, digital interpretation, community-oriented development.

Постановка проблеми. У сучасному туристичному розвитку культурна спадщина набуває статусу багатомірного ресурсу місця, що концентрує символічні, освітні, соціальні та економічні функції. Наукові праці в останні роки фіксують розширення досліджень культурного туризму та перенесення акценту з опису атракцій на автентичність, нематеріальну спадщину, нарративні практики, цифрові формати залучення відвідувача і сталі моделі управління культурними ресурсами [1–4].

У міжнародному управлінському дискурсі така зміна вже набула нормативного оформлення. ЮНЕСКО розглядає туризм у зв'язку зі спадщиною як сферу, де мають бути узгоджені охорона цінностей, управління дестинацією, участь зацікавлених сторін і створення якісного культурного досвіду [5]. У політиці ЮНЕСКО щодо нематеріальної культурної спадщини окремо наголошується на її ролі у підтриманні культурного різноманіття, міжпоколінній передачі знань і збереженні ідентичності спільнот [6]. У європейському просторі ця логіка доповнюється розвитком культурних маршрутів як мережевої форми поєднання спадщини, мобільності, міжкультурного діалогу та сталого туризму [7].

В Україні проблематика культурної спадщини виходить за межі туристичної пропозиції й безпосередньо пов'язується із захистом культурних цінностей, відновленням територій, переосмисленням символічного простору та формуванням нових моделей локальної привабливості. Стратегія розвитку культури в Україні до 2030 року пов'язує культурну спадщину, цифровізацію, національну пам'ять і довгострокову життєздатність культурної сфери [8]. Офіційні матеріали ЮНЕСКО вже фіксують сотні пошкоджених культурних об'єктів в Україні, через що зростає потреба в моделях культурного туризму, сумісних зі збереженням і відновленням спадщини [9]. Новітні українські дослідження також засвідчують, що за низкою інфраструктурних параметрів історико-культурного туризму Україна поступається країнам ЄС і потребує концептуально цілісної моделі розвитку [10].

Інтенсивне зростання досліджень з культурного туризму не призвело до вирішення усіх проблемних питань, пов'язаних з проблематикою, що досліджується. Зокрема, сучасна література переважно аналізує окремі складові проблеми проблеми – маршрути, нематеріальну спадщину, цифрові інструменти, автентичність і сталість [1–4; 10].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У сучасних закордонних дослідженнях культурний туризм постає як складна система взаємодії культурної спадщини, автентичного досвіду, інтерпретації, локальної ідентичності та механізмів сталого розвитку дестинацій. Г. Річардс [1] в інтегративному огляді фіксує зміщення від пам'яткоцентричного підходу до ширшої моделі, де в центрі перебувають досвід відвідувача, творче споживання культури, участь громади, цифрові формати посередництва та узгодження культурної цінності з туристичною привабливістю. Р. Гечіклі та співавт. [2] на основі бібліометричного аналізу показують швидке зростання досліджень на стику культурної спадщини, туризму і сталості; ключовими тематичними вузлами виступають управління дестинаціями, збереження спадщини, цифровізація, участь місцевих спільнот. Окремий масив праць присвячено нематеріальній культурній спадщині: К. Цю, І. Цзо та М. Чжан [11] показують її перехід від статусу супровідного елемента до форми, що забезпечує відтворення практик, знань, ритуалів і культурного середовища та поглиблює досвідний вимір культурного туризму.

Помітний сегмент новітньої літератури присвячено формам актуалізації спадщини в сучасному туристичному продукті. С. Лін, Ч. Шень, С. Тен і Ц. Мао [3] розглядають культурні маршрути як окрему модель туристичного продукту, що поєднує збереження спадщини, регіональний розвиток і формування цілісного нарративу території. К. Касемсарн і Ф. Нікпур [4] аналізують цифрове оповідання як один із найдинамічніших форматів сучасного культурного туризму та показують, що соціальні медіа, інтерактивні платформи й нові способи візуалізації культурного контенту помітно розширюють залучення молодих аудиторій. Н. Манлі та К. Касемсарн [12] акцентують і на зворотному боці процесу: платформізована репрезентація спадщини підпорядковує культурний зміст алгоритмічній логіці популярності, через що ускладнюється збереження автентичності. Сукупно такі праці фіксують розвиток культурного туризму як поєднання маршрутної організації простору, цифрової інтерпретації спадщини та досвідної економіки, що потребує чіткіших теоретичних рамок оцінки меж допустимої комерціалізації.

Помітна частина новітніх досліджень зосереджена на управлінських та соціальних наслідках туристичного використання культурної спадщини. Д. Буссаа і М. Мадандола

[13] на прикладі мєдини Феса показують, що культурний туризм може виступати чинником мїської регенерації, однак за відсутності збалансованого підходу він посилює джентрифікацію, зміну функціональної структури історичного середовища та соціальне витіснення місцевих мешканців. Л. Банда, Ч. Банда, Дж. Банда та Т. Сінґіні [14] обґрунтовують градоорієнтований підхід до охорони спадщини та доводять, що довгострокова життєздатність культурних ресурсів залежить не стільки від формального туристичного освоєння, скільки від включення гради, міжпоколінної передачі знань, освітніх механізмів і культурної співучасті. Отже, у міжнародному науковому дискурсі дедалі виразніше утверджується розуміння того, що успішний розвиток культурного туризму неможливий без поєднання привабливості для відвідувача, соціальної стійкості території та режимів охорони культурної цінності.

В українському науковому сегменті переважають дослідження, присвячені або порівняльній оцінці стану культурного туризму, або осмисленню окремих ресурсів культурної спадщини як основи туристичного позиціонування територій. О. Карий, І. Кулиняк, С. Огінок і Ю. Бондаренко [10] у порівняльному дослідженні України та країн ЄС доводять, що ключовими чинниками розвитку історико-культурного туризму залишаються об'єкти світової спадщини та музейна інфраструктура, а український сектор помітно поступається європейському за інституційною та інфраструктурною забезпеченістю. В. Антоненко [15] розглядає нематеріальну культурну спадщину України як основу формування унікального етнокультурного бренду туристичної дестинації й показує, що традиції, ремесла, обрядовість і локальні культурні практики можуть виконувати функцію не лише символічного маркера ідентичності, а й повноцінного ресурсу створення конкурентного туристичного продукту. Таким чином, українські праці вже фіксують значення спадщини для брендингу дестинацій, розвитку маршрутів і підвищення туристичної привабливості, однак поки що слабше інтегрують ці спостереження в ширшу теоретичну рамку співвідношення між збереженням, використанням, автентичністю, градоорієнтованістю та післявоєнним відновленням.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У сучасній науковій літературі досить ґрунтовно висвітлено окремі складові проблеми. Однак залиша-

ється певна тематична сегментованість і відсутнє більш менш повне та цілісне пояснення того як поєднувати охорону спадщини, туристичне використання, участь гради, цифрову інтерпретацію та вимоги культурної стійкості. Недостатньо опрацьованим лишається інтегрований теоретичний підхід, який поєднував би ресурсний, ціннісний, досвідний, інституційно-управлінський і сталий виміри використання спадщини в культурному туризмі. Недостатньо опрацьованим лишається механізм перетворення культурної спадщини на туристичний ресурс за умови збереження її культурної цінності, автентичності та суспільного значення. Не сформовано також цілісної аналітичної рамки, яка поєднувала б охорону спадщини, туристичне використання, участь гради, цифрову інтерпретацію та потреби післявоєнного відновлення. Виявлена прогалина і визначає наукову проблему статті. У статті цю прогалину заповнено через побудову такої рамки та подальшу типологізацію моделей використання культурної спадщини в туризмі. Для України така постановка має особливу вагу, оскільки пов'язує культурний туризм не лише з ринковою привабливістю дестинацій, а й із деколонізацією, культурною стійкістю, регіональним ребрендингом і післявоєнним відновленням.

Формулювання цілей статті. Метою статті є побудова цілісної аналітичної рамки використання культурної спадщини у сфері культурного туризму на основі узагальнення сучасних теоретичних підходів, типологізації моделей її туристичного використання та визначення перспектив розвитку в умовах цифровізації, зростання ролі нематеріальної спадщини, поширення сталих і градоорієнтованих моделей та потреб післявоєнного відновлення України. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: розмежувати ключові поняття культурної спадщини та культурного туризму; проаналізувати основні теоретичні підходи до осмислення спадщини як туристичного ресурсу; типологізувати сучасні моделі її використання у сфері культурного туризму; виявити обмеження та ризики туристичного залучення спадщини; окреслити перспективи розвитку культурного туризму в глобальному вимірі та з урахуванням українського контексту відновлення.

Методологічну основу становить міждисциплінарний підхід, поєднаний з аналізом і синтезом, порівняльно-правовим, системно-структурним і типологічним методами. Порів-

няльно-правовий метод використано для зіставлення підходів ЮНЕСКО, Ради Європи та українського законодавства; системно-структурний – для побудови інтегрованої аналітичної рамки використання спадщини в культурному туризмі; типологічний – для виокремлення моделей її туристичного використання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сегментованість наявних досліджень вимагає переходу від опису окремих форм культурного туризму до узагальнювальної аналітичної рамки. У статті така рамка вибудовується навколо п'яти взаємопов'язаних параметрів туристичної актуалізації спадщини – цінності, автентичності, інтерпретації, режимів охорони та якості управління. Їх поєднання визначає, чи перетворюється культурна спадщина на ресурс розвитку без переходу в руйнівну комерціалізацію. За такого підходу культурний туризм постає формою культурної комунікації, у межах якої матеріальні свідчення минулого, живі традиції та смисли місця набувають досвідного виміру.

У міжнародній нормативній рамці матеріальна й нематеріальна культурна спадщина мають різні, хоча й взаємопов'язані режими осмислення. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини 1972 року відносить до культурної спадщини пам'ятки, групи будівель і визначні місця, що мають видатну універсальну цінність [16]. У цій логіці матеріальна спадщина розглядається передусім як те, що потребує ідентифікації, охорони, збереження, представлення та передання майбутнім поколінням [5; 16]. Отже, для матеріальної спадщини визначальними є не лише фізична збереженість, а й режими презентації, допустимі форми втручання, управління потоками відвідувачів та підтримання автентичності.

Нематеріальна культурна спадщина має іншу природу. Конвенція ЮНЕСКО 2003 року визначає її як звичаї, форми вираження, знання, навички, а також пов'язані з ними інструменти, предмети, артефакти і культурні простори, які спільноти, групи, а подекуди й окремі особи визнають частиною своєї культурної спадщини [6]. У науковому й культурологічному сенсі визначальною ознакою такого типу спадщини є безперервність відтворення, передання та переосмислення в межах живої культурної практики, а не музейна незмінність. Тому в туризмі вона функціонує як самостійний носій локальної ідентичності, досвіду

і смислу, надаючи культурному продукту більшої залучальності [6; 11].

В українському правовому полі ці два виміри доцільно розмежовувати. Закон України «Про охорону культурної спадщини» визначає культурну спадщину як сукупність успадкованих від попередніх поколінь об'єктів культурної спадщини, а об'єкт культурної спадщини – як визначне місце, споруду, комплекс, їх частини, пов'язані з ними рухомі предмети, а також території чи водні об'єкти, що донесли до нашого часу історичну, археологічну, етнологічну, мистецьку чи іншу цінність і зберегли свою автентичність [17]. Натомість поняття нематеріальної культурної спадщини в українському законодавстві закріплено в Законі України «Про культуру», який фактично адаптує базову логіку Конвенції ЮНЕСКО 2003 року до національної правової системи [18]. Таке розмежування є методологічно важливим, оскільки воно не дозволяє змішувати різні режими збереження, презентації та туристичного використання спадщини.

З огляду на це культурний туризм доцільно тлумачити як форму туристичної мобільності, в межах якої основним предметом інтересу виступають матеріальні об'єкти спадщини, живі культурні практики, історико-культурні наративи, мистецькі форми та способи їх інтерпретації. Закон України «Про туризм» задає для цього загальну правову рамку, визначаючи засади державної політики у сфері туризму та раціонального використання туристичних ресурсів [19]. Водночас сучасна академічна література показує, що зміст культурного туризму давно виходить за межі простого відвідування музеїв, пам'яток чи історичних місць. У новітньому розумінні він охоплює залучення відвідувача до культурного досвіду, взаємодію з локальною ідентичністю, інтерпретацію спадщини, участь у культурних практиках і сприйняття місця через його історичні та символічні смисли [1; 2]. Культурний туризм слід розглядати не лише як сегмент туристичного ринку, а як форму культурної комунікації, у межах якої спадщина набуває соціально й економічно активної форми.

У цій системі окреме місце посідають культурні маршрути. У програмі Ради Європи вони розглядаються як мережі спільної історії та спадщини, що поєднують людей і місця, реалізують цінності культурного різноманіття, міжкультурного діалогу й транскордонного обміну та водночас виступають ресурсом відповідального туризму і сталого розвитку [7].

У науковій літературі культурні маршрути тлумачаться як особливий тип культурного туристичного продукту, який дозволяє інтегрувати матеріальну й нематеріальну спадщину, територіальну організацію простору, нарративну цілісність і регіональний розвиток [3]. Їхня аналітична цінність полягає в тому, що вони переводять спадщину з режиму ізольованого об'єкта в режим мережевої взаємодії, де окремі пам'ятки, традиції, ландшафти й локальні практики починають працювати як частини спільного культурного сюжету.

На основі сучасної літератури, міжнародних документів і українського законодавства доцільно систематизувати п'ять взаємопов'язаних підходів до осмислення культурної спадщини як ресурсу культурного туризму. Ресурсний підхід трактує спадщину як базовий актив, на якому формуються туристичні продукти, маршрути, інтерпретаційні практики та територіальні бренди [1; 2]. Його сила полягає в тому, що він дозволяє побачити економічний і комунікаційний потенціал культурних ресурсів, однак у відриві від інших підходів він легко веде до редукції спадщини до товару.

Ціннісний підхід, навпаки, виходить із того, що спадщина насамперед є носієм історичної, естетичної, етнологічної, мистецької та ідентифікаційної цінності, яка не може бути підпорядкована короткостроковій туристичній вигоді [16; 17]. В цій площині питання автентичності, цілісності, належної презентації та меж допустимого втручання набувають принципового значення. Досвідний підхід акцентує вже не на самому об'єкті, а на способі його культурного переживання відвідувачем. У цьому випадку спадщина набуває туристичної дієвості через інтерпретацію, залучення, оповідання, участь у практиках і співтворення значень [1; 11]. Для сучасного культурного туризму цей підхід є особливо важливим, оскільки він пояснює, чому одна й та сама спадщина може мати різну туристичну цінність залежно від способу її культурного посередництва.

Інституційно-управлінський підхід переносить акцент на норми, процедури, компетенції, механізми координації та інструменти політики, через які спадщина одночасно охороняється і включається в туристичний обіг [5; 7; 17–19]. У цій логіці туристичне використання спадщини не є стихійним ринковим процесом, а залежить від якості правового регулювання, розподілу повноважень, участі громад, спроможності місцевих інституцій

і стратегічного планування. Підхід сталого розвитку інтегрує попередні виміри, вимагаючи такого використання спадщини, за якого економічний ефект не руйнує культурної цінності, соціальної тканини місця та довгострокової життєздатності самих ресурсів [2; 5; 7]. У цьому сенсі йдеться не лише про екологічну або економічну сталість, а й про культурну стійкість, тобто здатність спадщини залишатися живим елементом ідентичності та розвитку, а не перетворюватися на декоративний фон туристичного споживання.

У сукупності названі підходи формують єдину аналітичну рамку. Ресурсний і досвідний виміри пояснюють джерела туристичної привабливості спадщини; ціннісний та інституційно-управлінський окреслюють межі, за яких така привабливість не переходить у руйнівну комерціалізацію; підхід сталого розвитку пов'язує охорону спадщини, інтереси громади, якість туристичного продукту і довгострокову життєздатність території. Така рамка створює основу для зіставлення міжнародних практик використання культурної спадщини з українським контекстом, де питання охорони, відновлення, культурної політики та туристичного розвитку поєднуються особливо щільно [8].

Перехід від теоретичних визначень до практичних механізмів потребує типологізації тих форм, у яких культурна спадщина реально включається в туристичний обіг. Сучасний культурний туризм уже не обмежується пам'яткоцентричною логікою, а спирається на набір моделей, що відрізняються за просторовою організацією, типом спадщини, способом інтерпретації, ступенем участі громади та роллю цифрових інструментів [1]. Дані критерії покладено в основу поданої нижче типології. Її аналітичне значення полягає в можливості зіставляти моделі між собою та оцінювати не лише їхній потенціал, а й специфічні ризики кожної з них.

У сучасній практиці доцільно виокремити п'ять основних моделей використання культурної спадщини в туризмі. Перша з них є об'єктно-локальною і ґрунтується на окремому об'єкті або місці – пам'ятці, музеї, ансамблі, історичній будівлі, меморіальному просторі. Це найбільш традиційна модель, у якій туристичний інтерес концентрується навколо конкретного об'єкта, а культурний досвід формується переважно через огляд, експозицію та екскурсійне тлумачення [1]. Друга модель є маршрутною і базується на поєднанні кількох об'єктів, ландшафтів, традицій чи історичних

сюжетів у межах спільної траєкторії. У систематичному огляді С. Лін, Ч. Шень, С. Тен і Ц. Мао [3] вона представлена через три типи планування: точковий, лінійний та ареальний. Третя модель спирається на нематеріальну культурну спадщину і охоплює звичаї, ритуали, ремесла, гастрономічні практики, святкові дійства, усні традиції та інші форми живої культурної передачі [11]. Четверта модель є креативно-інтерпретаційною: спадщина тут актуалізується через фестивалі, події, театралізовані форми, майстер-класи, тематичні реконструкції та інші практики, у яких важливим стає не лише споглядання, а й участь [1; 11]. Тут найбільш виразно проявляється логіка економіки вражень, коли культурний туризм переходить від демонстрації до співтворення, а відвідувач стає не пасивним споживачем, а учасником відтворення культурного змісту [1]. П'ята модель є цифровою і пов'язана з використанням цифрового оповідання, геолокаційних сервісів, доповненої та віртуальної реальності, інтерактивних платформ та мультимедійних форматів, які розширюють доступ до спадщини й змінюють способи її сприйняття [4]. Узагальнення пізнавального потенціалу цих моделей і пов'язаних із ними ризиків наведено в табл. 1.

В табл. 1 показано, що відмінності між моделями мають не тільки описовий, але і управлінський характер. Об'єктно-локальна та маршрутна моделі висувають на перший план просторову організацію і режими охорони; моделі, засновані на нематеріальній спадщині та креативній інтерпретації, – межі допустимого втручання у живу традицію; цифрова модель – проблему збереження смислової глибини під тиском платформізованої комунікації. Отже, типологія дозволяє перейти від загального твердження про ризики культурного туризму до моделі-специфічних механізмів реагування.

Найпомітніші ризики охоплюють товаришацію культурної спадщини, втрату автентичності, конфлікт між охороною та комерціалізацією, тиск на історичне середовище, витіснення локального населення із зон активного туристичного розвитку, а в цифровому середовищі – спрощення або викривлення культурних наративів. Дослідження медини Феса показує, що розвиток культурного туризму без належного соціального балансу посилює джентрифікацію, соціальне розшарування та зміну функціонального призначення історичної забудови [13]. Для нематеріальної спадщини центральною пробле-

мою лишається перетворення живої традиції на ринковий продукт, який поступово відривається від носіїв і первинного середовища існування [11]. Для цифрових форматів ключовим ризиком стає підпорядкування репрезентації спадщини алгоритмічній логіці платформ: пріоритет отримують короткі, візуально привабливі й легко поширювані формати, а багатошарові історичні й культурні наративи редукуються до спрощених образів [12]. Наслідком виступає розрив між зростанням видимості спадщини та збереженням її змістової глибини.

Для України окреслені вище ризики набувають комбінованого характеру, оскільки до звичних для культурного туризму загроз комерціалізації, втрати автентичності й просторового переважання додаються воєнні руйнування, безпекові обмеження та потреба в цифровому документуванні пошкоджених об'єктів. Станом на 11 березня 2026 р. ЮНЕСКО верифікувала пошкодження 523 культурних об'єктів в Україні [9]. За таких умов запропонована аналітична рамка набуває прикладного значення: вона дає змогу оцінювати допустимість туристичного використання спадщини за сукупністю критеріїв збереження, інтерпретації, участі громади й управлінської спроможності. В реаліях сучасної України пріоритетними стають моделі, що поєднують охорону спадщини з культурною стійкістю та просторовим розосередженням туристичної активності. Цифрові інструменти у цій ситуації можуть частково компенсувати обмежений фізичний доступ, маршрутні моделі – розосереджувати потоки, а нематеріальні та подієві формати – підтримувати культурну тяглість там, де об'єктне ядро пошкоджене. Проте жодна з цих моделей не може вважатися самодостатньою без підпорядкування режимам охорони спадщини і довгостроковій логіці культурної стійкості.

Сучасні моделі використання культурної спадщини в туризмі відображають перехід від пасивного огляду до складніших форм інтерпретації, участі та співтворення. Водночас їхнє розширення автоматично не гарантує ні збереження спадщини, ні якісного культурного досвіду. Ключового значення набуває не стільки множинність моделей як така, скільки здатність поєднати їх із управлінськими механізмами, орієнтованими на охорону культурної спадщини, етичне представлення, довгострокову життєздатність культурного середовища та участь громади.

Таблиця 1

Аналітичне порівняння моделей використання культурної спадщини в туризмі

Модель	Основні ознаки	Потенціал для розвитку туристичної території	Основні ризики	Пріоритетні механізми реагування
Об'єктно-локальна	Зосередження на окремому об'єкті спадщини; оглядова й експозиційна логіка [1]	Чітка ідентифікація туристичного ресурсу; можливість контролю за режимом охорони; інтеграція в музейну й екскурсійну інфраструктуру	Ізоляція об'єкта від ширшого культурного контексту; збіднення досвіду; перетворення спадщини на пасивний експонат; надмірна концентрація потоків у межах однієї точки [1]	Управління місцем; посилення інтерпретації; поєднання об'єкта з локальним культурним середовищем
Маршрутна (точкова, лінійна, ареальна)	Мережеве поєднання об'єктів, територій і наративів у межах спільного маршруту [3]	Просторове розширення туристичного продукту; регіональний розвиток; залучення кількох громад; територіальна зв'язність	Тиск на автентичність і цілісність спадщини; зміни у повсякденному середовищі мешканців; ризик надмірної концентрації відвідувачів на окремих ділянках; конфлікт між розвитком і режимами охорони [3]	Оцінювання впливу на спадщину; координація заінтересованих сторін; поетапне планування маршрутів; розосередження потоків
На основі нематеріальної культурної спадщини	Використання живих практик, ритуалів, ремесел, гастрономії, святкових подій [11]	Поглиблення культурного досвіду; збереження локальної ідентичності; залучення громади як носія спадщини	Товаризація традицій; виривання практик із первинного культурного контексту; напруга між охороною і ринковим використанням; ризик втрати смислової глибини [11]	Пріоритет охорони живої традиції; участь носіїв спадщини в ухваленні рішень; етичні стандарти представлення
Креативно-інтерпретаційна	Фестивалі, події, реконструкції, творчі майстерні, інтерактивні формати [1; 11]	Розширення аудиторій; підвищення впізнаваності території; формування емоційно насиченого досвіду; посилення співучасті відвідувача	Сценізація автентичності; витіснення повсякденного культурного контексту видовищністю; залежність від сезонності та подієвого циклу [1; 11]	Баланс між традицією і сучасною інтерпретацією; залучення громади до змістового наповнення; контроль за мірою комерціалізації
Цифрова	Цифрове оповідання, соціальні медіа, геолокаційні сервіси, доповнена та віртуальна реальність, мультимедійні платформи [4]	Розширення доступу; залучення молодого аудиторії; поєднання фізичного й віртуального досвіду; підтримка інтересу до спадщини поза межами відвідування [4]	Спрощення складних культурних змістів; залежність від логіки платформ; пріоритет візуальної привабливості над культурною точністю; ризик втрати автентичності [4; 12]	Перевірка змісту; участь громади в створенні контенту; поєднання цифрових рішень із науковою інтерпретацією; обмеження суто комерційної логіки

Джерело: сформовано автором на основі [1; 3; 4; 11; 12]

Перспективність сучасного культурного туризму доцільно оцінювати не за кількістю впроваджених інструментів, а за їхньою здатністю зменшувати ризики, виявлені в попередньому підрозділі. У цій логіці перспективні напрями розвитку виступають не переліком бажаних тенденцій, а набором управлінських пріоритетів, кожен із яких має власний потенціал, межі застосування та критичні умови успіху [1; 2; 20–23]. Критерій ефективності також зміщується: визначальними стають культурна стійкість, соціальна включеність і довгострокова життєздатність території, а не пріорит туристичної активності сам по собі.

Одним із провідних напрямів виступає поширення територіально орієнтованих і громадоорієнтованих моделей. У документах ОЕСР територіально орієнтована політика пов'язується з урахуванням особливостей конкретного місця, багаторівневим урядуванням, міжсекторальною координацією, участю заінтересованих сторін і постійним оцінюванням результатів [20]. У сфері туризму така логіка конкретизується через формування стійких туристичних територій, де пріоритет віддано довгостроковій життєздатності місця, диверсифікації пропозиції та здатності адаптуватися до кризових змін [21]. Громадоорієнтований підхід підсилює таку рамку, переводячи місцеву спільноту з позиції об'єкта туристичного впливу в позицію учасника ухвалення рішень і співтворця культурного продукту, що знижує ризики формального залучення, соціального витіснення та конфлікту між розвитком і локальними інтересами [14; 20; 21]. Поєднання територіальної й громадської логіки прямо відповідає на ризики джентрифікації, нерівномірного розподілу вигод і руйнівної комерціалізації.

Другим перспективним напрямом є розширення мережевих форм організації культурного туризму, насамперед через культурні маршрути. Рада Європи розглядає їх як мережі спільної історії та спадщини, що поєднують людей і місця, реалізують цінності культурного різноманіття, міжкультурного діалогу та транскордонного обміну [7]. Систематичний огляд маршрутних моделей підтверджує, що такий формат дозволяє об'єднувати матеріальну та нематеріальну спадщину в цілісний наратив, підтримувати регіональний розвиток і переходити від ізольованого функціонування окремих пам'яток до просторово пов'язаної культурної пропозиції [3]. Для перспектив розвитку важливо, що маршрутна логіка не лише розширює туристичний продукт, а й створює

умови для просторового розосередження потоків, а отже може зменшувати перевантаження окремих об'єктів і пом'якшувати ризики надмірної концентрації відвідувачів.

Третій напрям пов'язаний із посиленням ролі нематеріальної культурної спадщини у формуванні змістовно насиченого культурного досвіду. Дослідження останніх років переконливо показують, що гастрономія, ремесла, обряди, святкові практики й усні традиції забезпечують глибший рівень залучення, ніж статичне сприйняття окремого об'єкта, оскільки поєднують культурне знання, емоційне переживання й соціальну взаємодію [6; 11; 15]. Для України цей напрям має особливе значення, оскільки міжнародне визнання елементів нематеріальної спадщини вже створює основу для ширшого культурного позиціонування країни. Культура приготування українського борщу внесена 2022 року до Списку нематеріальної культурної спадщини, що потребує термінової охорони, а писанка – 2024 року до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства [24; 25]. У поєднанні з локальними ремісничими й гастрономічними практиками це відкриває можливості не лише для підвищення туристичної привабливості, а й для підтримання культурної тягlosti, зміцнення ідентичності та оновлення образу територій.

Четвертий напрям охоплює цифровізацію інтерпретації культурної спадщини та використання індикаторів для управління туристичними процесами. Перша складова змінює способи представлення спадщини через цифрове оповідання, інтерактивні платформи, геолокаційні сервіси, доповнену і віртуальну реальність, розширюючи доступ до культурного ресурсу [4]. Друга складова не створює нового змісту, а забезпечує його керованість: індикатори дають змогу фіксувати навантаження, відстежувати наслідки для громади й середовища, своєчасно коригувати політику [23]. Отже, цифрові інструменти мають виконувати подвійну функцію: поглиблювати доступ до спадщини й одночасно обмежувати ризики її спрощеного чи руйнівного використання. Визначальними стають наукова перевірка змісту, участь громад у створенні контенту та регулярне оцінювання впливів [4; 12; 23].

П'ятим перспективним напрямом є посилення синергії між туризмом і культурними та креативними індустріями. OECD підкреслює, що така взаємодія має значно ширший ефект, ніж просте додавання творчих подій до туристичної пропозиції: вона підтримує інновації,

зайнятість, суспільну згуртованість, робить міста і регіони привабливішими для життя, праці й відвідування, а також посилює відмінність територій на глобальному ринку [22]. Для культурного туризму це означає перехід до складніших форматів, де спадщина поєднується з подіями, сучасною творчою практикою, локальним дизайном, гастрономічною культурою та мистецькою інтерпретацією. В українському контексті прикладом такої взаємодії може бути поєднання традиційних ремесел – гончарства, ткацтва, писанкарства – із сучасним дизайном, фестивальними форматами та локальним підприємництвом, що не лише створює виразний туристичний продукт, а й підтримує носіїв традиції та місцевих майстрів [15; 22]. За належного врядування така синергія дає змогу підтримувати менш відомі території, розширювати сезонність і робити культурну пропозицію багатоврівневою. Для систематизації цих напрямів доцільно подати їх у вигляді узагальненої аналітичної типології (табл. 2).

Як видно з табл. 2, найвищий потенціал мають не ізольовані інструменти, а їх функціонально узгоджені комбінації. Територіально орієнтовані та громадоорієнтовані моделі формують базову логіку врядування; культурні маршрути забезпечують просторову інтеграцію; нематеріальна спадщина – змістову глибину; цифрові рішення та індикатори – можливість моніторингу; взаємодія з культурними і креативними індустріями – інноваційність і ширшу економічну віддачу. Спільною умовою успіху виступає перехід від фрагментарного впровадження окремих практик до багатоврівневого управління, яке постійно оцінює баланс між використанням спадщини, збереженням її автентичності та соціально справедливим розподілом зиску [20; 21; 23].

В Україні системна інтеграція названих напрямів набуває ширшого культурно-політичного значення. Стратегія розвитку культури в Україні до 2030 року розглядає культурну спадщину й національну пам'ять як одну з опор довгострокової життєздатності культурної сфери, а воєнні втрати загострюють питання охорони, документування та нового способу представлення спадщини [8]. За таких умов культурний туризм може виступати механізмом післявоєнного відновлення, культурної стійкості та оновлення образу територій за умови підпорядкування ринкових інструментів логіці охорони спадщини [8; 9; 24; 25]. Найперспективнішими для України є поєднання маршрутних форм за

моделлю культурних маршрутів Ради Європи, опора на міжнародно визнані елементи нематеріальної культурної спадщини, цифрове документування пошкоджених або важкодоступних об'єктів та узгодження культурної політики з туристичним плануванням і місцевим розвитком [7–9; 20–23]. За такої конфігурації культурний туризм виконує функцію механізму відновлення локальних спільнот, зміцнення культурної стійкості та поступового входження України до європейського простору сучасних практик роботи зі спадщиною.

Висновки. Проведене дослідження дало змогу перейти від сегментованого опису окремих форм культурного туризму до цілісної аналітичної рамки використання культурної спадщини. Її ядро становлять цінність, автентичність, інтерпретація, режими охорони та якість управління – параметри, поєднання яких визначає туристичну роль спадщини й межі допустимого її використання. Уточнення понятійного апарату засвідчило різні режими збереження й представлення матеріальної та нематеріальної культурної спадщини за збереження їхнього взаємозв'язку в культурному туризмі: матеріальна формує просторову і меморіальну основу сприйняття, нематеріальна – його змістову й досвідну глибину.

Систематизація наукових і нормативних підходів дозволила виокремити п'ять аналітичних вимірів використання культурної спадщини як туристичного ресурсу: ресурсний, ціннісний, досвідний, інституційно-управлінський і сталий. Їх поєднання показує, що туристичну привабливість спадщини слід оцінювати у зв'язку з культурною цінністю, інтересами громади та довгостроковою життєздатністю території. Найбільшу аналітичну продуктивність забезпечує інтеграція названих підходів у спільну рамку.

Аналіз сучасних моделей використання культурної спадщини в туризмі показав супротив їхнього розвитку специфічними ризиками. Об'єктно-локальна, маршрутна, заснована на нематеріальній культурній спадщині, креативно-інтерпретаційна та цифрова моделі розширюють способи залучення до культурного досвіду, проте породжують товаризацію традицій, сценізацію автентичності, надмірну концентрацію потоків, тиск на історичне середовище та спрощення культурних наративів у цифровому середовищі. Вирішальним чинником ефективності культурного туризму виступає не різноманіття форм, а якість управлінських механізмів, що регулюють способи використання спадщини.

Таблиця 2

**Перспективні напрями розвитку культурного туризму:
потенціал, ризики та критичні умови успіху**

Напря́м	Основний потенціал для туристичної території та спадщини	Можливі ризики за неконтрольованого впровадження	Умови успіху
Територіально орієнтовані та орієнтовані на громаду моделі	Адаптація до місцевої специфіки; посилення соціальної стійкості; зниження ризику соціального витіснення	Формальне залучення громади без реального впливу; нерівномірний розподіл вигод; місцева напруга щодо використання ресурсів	Багаторівневе урядування; участь громади в ухваленні рішень; постійний моніторинг результатів; перевага довгострокових цілей над короткостроковим прибутком
Культурні маршрути	Просторове поєднання об'єктів і практик; регіональний розвиток; транскордонний культурний діалог	Перевантаження окремих ділянок; ерозія автентичності; дисбаланс між центром маршруту і периферією	Координація заінтересованих сторін; оцінювання впливу на спадщину; поетапне планування і розосередження потоків
Нематеріальна культурна спадщина в туризмі	Поглиблення культурного досвіду; підтримання ідентичності; формування виразного культурного образу території	Товаризація традицій; відрив практики від носіїв; втрата смислової глибини	Пріоритет охорони живої традиції; співучасть носіїв спадщини; етичні стандарти представлення
Цифрова інтерпретація та управління на основі даних та індикаторів	Розширення доступу; поєднання фізичного і цифрового досвіду; підтримка управлінських рішень через систему показників	Спрощення культурних наративів; підпорядкування логіці платформ; пріоритет популярності над точністю	Наукова перевірка змісту; участь громад у формуванні цифрового контенту; використання індикаторів для оцінювання навантаження і впливів
Взаємодія з культурними та креативними індустріями	Урізноманітнення культурної пропозиції; оновлення образу територій; підтримка менш відомих місць	Надмірна комерціалізація; підміна культурної глибини подієвістю; залежність від короткострокових трендів	Інтеграція з місцевими стратегіями розвитку; інвестиції в навички й освіту; збереження пріоритету культурної цінності над видовищністю

Джерело: сформовано автором на основі [1; 3; 4; 6; 7; 11; 12; 14; 15; 20–25]

У глобальному вимірі перспективи розвитку культурного туризму пов'язані з поширенням територіально орієнтованих і орієнтованих на громаду моделей, розвитком культурних маршрутів, активнішим залученням нематеріальної культурної спадщини, цифровізацією інтерпретації, використанням індикаторів для оцінювання впливів та посиленням взаємодії з культурними і креативними індустріями. Найвищий потенціал мають ті моделі, у яких громада виступає не периферійним бенефіціаром, а носієм спадщини, учасником ухвалення рішень і співтворцем культурного продукту.

Для України одержані висновки мають значення як основа пріоритетизації моделей культурного туризму в умовах війни та післявоєнного відновлення. Практичний висновок полягає в тому, що туристичне використання спадщини доцільно будувати навколо поєднання маршрутних форм, міжнародно визнаних елементів нематеріальної спадщини, цифрового документування пошкоджених або важкодоступних об'єктів та громадоорієнтованого врядування. Така конфігурація найбільшою мірою узгоджується з потребами культурної стійкості, відновлення територій і європейської інтеграції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Richards G. Cultural Tourism: An Integrative Review. *Tourism & Management Studies*. 2025. Vol. 21. Issue 4. P. 19–31. DOI: 10.18089/tms.20250402
2. Geçikli R. M., Turan O., Lachytová L., Dağlı E., Kasalak M. A., Uğur S. B. et al. Cultural Heritage Tourism and Sustainability: A Bibliometric Analysis. *Sustainability*. 2024. Vol. 16. Issue 15. Article 6424. DOI: 10.3390/su16156424
3. Lin X., Shen Z., Teng X., Mao Q. Cultural Routes as Cultural Tourism Products for Heritage Conservation and Regional Development: A Systematic Review. *Heritage*. 2024. Vol. 7. Issue 5. P. 2399–2425. DOI: 10.3390/heritage7050114
4. Kasemsarn K., Nickpour F. Digital Storytelling in Cultural and Heritage Tourism: A Review of Social Media Integration and Youth Engagement Frameworks. *Heritage*. 2025. Vol. 8. Issue 6. Article 200. DOI: 10.3390/heritage8060200
5. World Heritage and Sustainable Tourism Programme. *UNESCO World Heritage Centre* : website. URL: <https://whc.unesco.org/en/tourism/> (last accessed: 16.03.2026).
6. Intangible Cultural Heritage. *UNESCO* : website. URL: <https://www.unesco.org/en/intangible-cultural-heritage> (last accessed: 16.03.2026).
7. Cultural Routes of the Council of Europe programme. *Council of Europe* : website. URL: <https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/about> (last accessed: 16.03.2026).
8. Про схвалення Стратегії розвитку культури в Україні на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025–2027 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.03.2025 № 293-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/293-2025-%D1%80> (дата звернення: 16.03.2026).
9. Damaged cultural sites in Ukraine verified by UNESCO. *UNESCO* : website. URL: <https://www.unesco.org/en/ukraine-war/damaged-cultural-sites> (last accessed: 16.03.2026).
10. Karyu O., Kulyniak I., Ohinok S., Bondarenko Yu. Current State and Development Trends of Heritage and Cultural Tourism in Ukraine and the EU: A Comparative Aspect. *Management and Entrepreneurship in Ukraine: The Stages of Formation and Problems of Development*. 2025. Vol. 7. Issue 1. P. 299–315. DOI: 10.23939/smeu2025.01.299
11. Qiu Q., Zuo Y., Zhang M. Intangible Cultural Heritage in Tourism: Research Review and Investigation of Future Agenda. *Land*. 2022. Vol. 11. Issue 1. Article 139. DOI: 10.3390/land11010139
12. Manlee N., Kasemsarn K. The Authenticity Challenge in Digital and Social Media in Cultural Tourism: A Systematic Literature Review. *Heritage*. 2025. Vol. 8. Issue 11. Article 478. DOI: 10.3390/heritage8110478
13. Boussaa D., Madandola M. Cultural Heritage Tourism and Urban Regeneration: The Case of Fez Medina in Morocco. *Frontiers of Architectural Research*. 2024. Vol. 13. Issue 6. P. 1228–1248. DOI: 10.1016/j.foar.2024.04.008
14. Banda L. O. L., Banda C. V., Banda J. T., Singini T. Preserving Cultural Heritage: A Community-Centric Approach to Safeguarding the Khulubvi Traditional Temple Malawi. *Heliyon*. 2024. Vol. 10. Issue 18. Article e37610. DOI: 10.1016/j.heliyon.2024.e37610
15. Antonenko V. Development of Tourist Destinations Based on the Use of the Intangible Cultural Heritage of Ukraine as a Tool for Creating a Unique Ethnocultural Brand. *Socio-Cultural Management Journal*. 2024. No. 2. P. 65–90. DOI: 10.31866/2709-846X.2.2024.335862
16. Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage. Paris: UNESCO, 1972. URL: <https://whc.unesco.org/en/conventiontext/> (last accessed: 16.03.2026).
17. Про охорону культурної спадщини: Закон України від 08.06.2000 № 1805-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1805-14> (дата звернення: 16.03.2026).
18. Про культуру: Закон України від 14.12.2010 № 2778-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2778-17> (дата звернення: 16.03.2026).
19. Про туризм: Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/324/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 16.03.2026).
20. *Place-Based Policies for the Future*. Paris: OECD Publishing, 2025. URL: <https://doi.org/10.1787/e5ff6716-en> (last accessed: 16.03.2026).
21. *Building Strong and Resilient Tourism Destinations*. Paris: OECD Publishing, 2025. URL: <https://doi.org/10.1787/a57c343d-en> (last accessed: 16.03.2026).
22. *Maximising Synergies between Tourism and Cultural and Creative Sectors*. Paris: OECD, 2022. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/09/maximising-synergies-between-tourism-and-cultural-and-creative-sectors_dd784e39/f597b0f0-en.pdf (last accessed: 16.03.2026).
23. *Strengthening the Evidence Base for a Sustainable Tourism Future in Malta: A Toolkit to Operationalise a Tailored Set of Sustainability Indicators*. Paris: OECD, 2025. URL: <https://www.oecd.org/content/dam/>

oecd/en/publications/reports/2025/01/strengthening-the-evidence-base-for-a-sustainable-tourism-future-in-malta_11bec53c/aa270ff4-en.pdf (last accessed: 16.03.2026).

24. Culture of Ukrainian Borscht Cooking. UNESCO Intangible Cultural Heritage. URL: <https://ich.unesco.org/en/RL/01852> (last accessed: 16.03.2026).

25. Decision of the Intergovernmental Committee: 19.COM 7.B.14. Pysanka, Ukrainian Tradition and Art of Decorating Eggs. *UNESCO Intangible Cultural Heritage* : website. URL: <https://ich.unesco.org/en/decisions/19.COM/7.B.14> (last accessed: 16.03.2026).

REFERENCES:

1. Richards, G. (2025). Cultural tourism: An integrative review. *Tourism & Management Studies*, 21(4), 19–31. <https://doi.org/10.18089/tms.20250402> (In English).

2. Geçikli, R. M., Turan, O., Lachytová, L., Dağlı, E., Kasalak, M. A., Uğur, S. B., et al. (2024). Cultural heritage tourism and sustainability: A bibliometric analysis. *Sustainability*, 16(15), 6424. <https://doi.org/10.3390/su16156424> (In English).

3. Lin, X., Shen, Z., Teng, X., & Mao, Q. (2024). Cultural routes as cultural tourism products for heritage conservation and regional development: A systematic review. *Heritage*, 7(5), 2399–2425. <https://doi.org/10.3390/heritage7050114> (In English).

4. Kasemsarn, K., & Nickpour, F. (2025). Digital storytelling in cultural and heritage tourism: A review of social media integration and youth engagement frameworks. *Heritage*, 8(6), 200. <https://doi.org/10.3390/heritage8060200> (In English).

5. UNESCO World Heritage Centre (n.d.). World heritage and sustainable tourism programme. Available at: <https://whc.unesco.org/en/tourism/> (accessed March 16, 2026) (In English).

6. UNESCO (n. d.). Intangible cultural heritage. (Available at: <https://www.unesco.org/en/intangible-cultural-heritage> (accessed March 16, 2026) (In English).

7. *Council of Europe* (n.d.). Cultural routes of the Council of Europe programme. Available at: <https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/about> (accessed March 16, 2026) (In English).

8. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku kultury v Ukraini na period do 2030 roku ta zatverdzhennia operatsiinoho planu zakhodiv z yii realizatsii u 2025–2027 rokakh: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 28.03.2025 № 293-r [On approval of the Strategy for the Development of Culture in Ukraine until 2030 and approval of the operational action plan for its implementation in 2025–2027: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 28, 2025 No. 293-r]. (2025). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/293-2025-%D1%80> (accessed March 16, 2026) (In Ukrainian).

9. UNESCO (n. d.). Damaged cultural sites in Ukraine verified by UNESCO. Available at: <https://www.unesco.org/en/ukraine-war/damaged-cultural-sites> (accessed March 16, 2026) (In English).

10. Karyy, O., Kulyniak, I., Ohinok, S., & Bondarenko, Yu. (2025). Current state and development trends of heritage and cultural tourism in Ukraine and the EU: A comparative aspect. *Management and Entrepreneurship in Ukraine: The Stages of Formation and Problems of Development*, 7(1), 299–315. <https://doi.org/10.23939/smeu2025.01.299> (In English).

11. Qiu, Q., Zuo, Y., & Zhang, M. (2022). Intangible cultural heritage in tourism: Research review and investigation of future agenda. *Land*, 11(1), 139. <https://doi.org/10.3390/land11010139> (In English).

12. Manlee, N., & Kasemsarn, K. (2025). The authenticity challenge in digital and social media in cultural tourism: A systematic literature review. *Heritage*, 8(11), 478. <https://doi.org/10.3390/heritage8110478> (In English).

13. Boussaa, D., & Madandola, M. (2024). Cultural heritage tourism and urban regeneration: The case of Fez Medina in Morocco. *Frontiers of Architectural Research*, 13(6), 1228–1248. <https://doi.org/10.1016/j.foar.2024.04.008> (In English).

14. Banda, L. O. L., Banda, C. V., Banda, J. T., & Singini, T. (2024). Preserving cultural heritage: A community-centric approach to safeguarding the Khulubvi traditional temple Malawi. *Heliyon*, 10(18), e37610. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e37610> (In English).

15. Antonenko, V. (2024). Development of tourist destinations based on the use of the intangible cultural heritage of Ukraine as a tool for creating a unique ethnocultural brand. *Socio-Cultural Management Journal*, (2), 65–90. <https://doi.org/10.31866/2709-846X.2.2024.335862> (In English).

16. Convention concerning the protection of the world cultural and natural heritage (1972). Paris: UNESCO. Available at: <https://whc.unesco.org/en/conventiontext/> (accessed March 16, 2026) (In English).

17. Pro okhoronu kul'turnoi spadshchyny: Zakon Ukrainy vid 08.06.2000 № 1805-III [On protection of cultural heritage: Law of Ukraine of June 8, 2000 No. 1805-III]. (2000). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1805-14> (accessed March 16, 2026) (In Ukrainian).
18. Pro kul'turu: Zakon Ukrainy vid 14.12.2010 № 2778-VI [On culture: Law of Ukraine of December 14, 2010 No. 2778-VI]. (2010). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2778-17> (accessed March 16, 2026) (In Ukrainian).
19. Pro turyzm: Zakon Ukrainy vid 15.09.1995 № 324/95-VR [On tourism: Law of Ukraine of September 15, 1995 No. 324/95-VR]. (1995). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/324/95-%D0%B2%D1%80> (accessed March 16, 2026) (In Ukrainian).
20. Place-based policies for the future (2025). Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/e5ff6716-en> (In English).
21. Building strong and resilient tourism destinations. (2025). Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/a57c343d-en> (In English).
22. Maximising synergies between tourism and cultural and creative sectors. (2022). Paris: OECD. Available at: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/09/maximising-synergies-between-tourism-and-cultural-and-creative-sectors_dd784e39/f597b0f0-en.pdf (accessed March 16, 2026) (In English).
23. Strengthening the evidence base for a sustainable tourism future in Malta: A toolkit to operationalise a tailored set of sustainability indicators. (2025). Paris: OECD. Available at: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/01/strengthening-the-evidence-base-for-a-sustainable-tourism-future-in-malta_11bec53c/aa270ff4-en.pdf (accessed March 16, 2026) (In English).
24. UNESCO Intangible Cultural Heritage (n.d.). Culture of Ukrainian borscht cooking. Available at: <https://ich.unesco.org/en/RL/-01852> (accessed March 16, 2026) (In English).
25. UNESCO Intangible Cultural Heritage (n.d.). Decision of the Intergovernmental Committee: 19.COM 7.B.14. Pysanka, Ukrainian tradition and art of decorating eggs. Available at: <https://ich.unesco.org/en/decisions/19.COM/7.B.14> (In English).

Дата надходження статті: 16.03.2026

Дата прийняття статті: 07.04.2026

Дата публікації статті: 13.04.2026